

#YENİ VAKIFLARIN KURULMA VE FAALİYET İLKELERİ*

(THE RULES REGARDING THE FOUNDATION)

Dr. Öğr. Üyesi/Dr. Lecturer Yalçın KAVAK**

ÖZ

Yeni Vakıflar, kişiler tarafından, belli malvarlıklarının veya bunlara ait gelirlerin belirli ve sürekli bir amaca özgülenmesi suretiyle kurulan tüzel kişilerdir.

Vakıfların amaçları, Anayasamızda belirtilmiş bulunan Cumhuriyet ilkelerine, anayasal hükümlere, hukuka ve ahlaka aykırı olamaz. Ayrıca vakfeden tarafından vakfın amacına özgülenen malvarlığının, bu amacı gerçekleştirmeye yeterli olması gerekir.

Vakıf, noter tarafından düzenlenen resmi senetle veya vasiyetnameyle kurulabilir. Tüzel kişiler ise sadece noter tarafından düzenlenen senetle vakıf kurabilirler.

Vakıf kurmak üzere düzenlenen resmi senet veya vasiyetnameye “Vakıf Senedi” denir. Vakıf kurmak için kullanılan noter senedi düzenlendikten sonra, vasiyetname ise, yapanın ölümü üzerine, diğer belgelerle birlikte vakfın işyeri Asliye Hukuk Mahkemesine teslim edilir. Mahkeme, vakıf senedindeki amacı, senedin şeklini ve içeriğini uygun ve vakfa özgülenen malvarlığını yeterli bulursa vakfın tesciline karar verir. Tescil üzerine vakıf tüzel kişilik kazanır ve vakfa tahsis edilen malvarlığının mülkiyeti vakfa geçer.

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Bu makale 13.03.2018 tarihinde Yayınevimize ulaşmış olup, 19.03.2018 tarihinde birinci hakem; 21.03.2018 tarihinde ikinci hakem onayından geçmiştir (ORCID ID: orcid.org/0000-0001-5410-8904).

** İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi, yalcinkavak@hotmail.com

Vakıflar, kendiliğinden veya mahkeme kararıyla sona ererler. Sona eren vakıflar tasfiye edilir; artan malvarlığı, benzer amaç güden vakıflara veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne devir edilir.

Anahtar Kelimeler: Vakıf, Vakfın Unsurları, Vakfın Kuruluşu, Vakfın Organları, Vakfın Sona Ermesi, Vakfın Tasfiyesi.

ABSTRACT

The new Foundations, which have legal personality, are established by persons who allocate the ownership or their goods or rights which have economical value for a certain and continuous goals. The goals of the foundations cannot be against the Republican system, specify by the Turkish Constitution, the rule of the Constiution, law and morality. In addition, the income of the goods or rihgts should be sufficient for performing the goals of the Foundation which is determined by the constructor of the Foundation. The Foundation established by the real persons, can be set up both with a notary public bond or the will of the constructor. The Foundations set up by Legal persons may only be set up by a notary public bond issued for establishing a foundation. The notary public bond and other document should be submitted to the Court of First Instance established at the place of residence of the constructor. The will of the constructor and relevant document should also be delivered to the same Court after the death of the constructor. After studying the whole document and receiving the comment of the General Management of the Foundations,if the Court find out that the income is enough for realizing the goal of the Foundation and that goal are not against the law, makes a decision for registration of the Foundation. This registration, establishes a new Foundation which is the owner of the goods or rights donated to the Foundation.

Foundations, spontaneously or by court order end. They liquidated the Fondation when it is ended. The remaining goods are delivered to the Foundations which have smiliar goals or the General Directorate of Foundations.

Keywords: *Foundation, the elements of the Foundation, the Organization of the Foundation, Organs of the Foundation, Termination of the Foundation, the liquidation of the Foundation.*

I. KANUNLAR TARAFINDAN TANIMLANMIŞ VAKIFLAR

A. Mazbut Vakıf

Mazbut vakıflar, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu çerçevesinde, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen ve temsil edilen vakıflarla, eski 743 sayılı Türk Kanunu Medeninin yürürlük tarihinden önce kurulmuş ve eski 2762 sayılı Vakıflar Kanunu uyarınca Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yönetilen vakıflardır.

B. Mülhak Vakıf

Mülhak vakıf, eski 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin yürürlük tarihinden önce kurulmuş bulunan ve vakfedenlerin soyundan gelen kişiler tarafından yönetilmesi şart edilmiş bulunan vakıflardır.

C. Cemaat Vakfı

Cemaat vakfı, eski 2762 sayılı Vakıflar Kanunu uyarınca tüzel kişilik kazanmış ve mensupları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan Türkiye’deki gayrimüslim cemaatlere ait vakıflardır.

D. Esnaf Vakfı

Esnaf vakfı, eski 2762 sayılı Vakıflar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce kurulmuş bulunan ve esnafın seçtiği yönetim kurulu tarafından yönetilen vakıflardır.

E. Yeni Vakıf

İncelememizin konusuna giren Yeni vakıf ise, eski 743 sayılı Türk Kanunu Medeni ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 5737 sayılı Vakıflar Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıflardır. Bundan sonraki açıklamalar bu vakıflarla ilgili olacaktır.

II. KONUNUN ÖNEMİ VE SINIRLANDIRILMASI

Varlıklı kişilerin mallarının bir bölümünü yoksullar için ayırması, güçlünün ihtiyacı olana yardım etmesi, mutlunun mutluluğunu diğer

insanlarla paylaşması gibi yüce duygu ve sorumluluklarla vakıflar kurulmaktadır¹.

Mazbut, mülhak, cemaat, esnaf ve yeni vakıflar dahil, tüm vakıfların yönetimi, denetimi, yurt içi ve yurt dışındaki mallarının tescili, muhafaza edilmesi; Vakıflar Genel Müdürlüğünün kuruluşu, teşkilatı, görev, yetki ve sorumlulukları gibi konular, Vakıflar Kanunu (kısaca VK) tarafından düzenlenmiş bulunmaktadır.

“Yeni Vakıfların”; kurulması, vakıf senedinin düzenlenmesi, vakfın örgütü, yönetimi, denetimi; amaç, mal ve yönetiminin değiştirilmesi ve vakfın sona ermesi gibi sadece yeni vakıflarla ilgili somut konuları düzenleyen hükümler ise TMK tarafından düzenlenmiş bulunmaktadır. Ayrıca bu konuda, “Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıfların Tescil ve İlanı Hakkında Tüzük” 2013’ te yürürlüğe girmiştir.

Yeni vakıflar, öğretim kurumları, üniversiteler, hastaneler ve sağlık kurumlarını kuran, işleten; çevreyi ve kültür varlıklarını koruyan; çalışanlara, öğrencilere ve bilimsel araştırma yapanlara önemli kolaylıklar sağlayan; birlikte yaşamayı, barışı ve huzuru yaşatan insani ve sosyal amaçlarla kurulan tüzel kişilerdir. Nitekim Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi Başkanlığı tarafından çıkarılmış bulunan 08.10.2014 tarihli tebliğ ile; resmi senetlerinde, yıl içinde elde edilen brüt gelirlerinin en az üçte ikisini, yukarıda belirtilen amaçlar için harcamayı benimsemiş bulunan vakıflara vergi muafiyeti getirilmiş bulunmaktadır.

İşte “Yeni Vakıflar” diye adlandırılan bu tüzel kişilerin TMK hükümlerine göre kurulması ve faaliyetlerini yürütmesi, bu incelemenin konusunu oluşturmaktadır². Günümüzde bu tür vakıfların sayıları, hizmetleri ve etkinlikleri giderek artmakta ve yaygınlaşmakta ve bu vakıflar, uluslararası bir nitelik kazanmaktadır. İnceleme konumuz kapsamına giren ülkemizdeki vakıflar beş bin civarındadır³. İncelememizde bundan sonra “Yeni Vakıf” yerine kısaca “Vakıf” kavramı kullanılacaktır.

¹ Ballar Suat, Yeni Vakıflar Hukuku, B.5, İstanbul,2015, s.3.

² 5737 sayılı Vakıflar Kanunu m. 5 hükmüyle vakıfların kuruluşu, Türk Medeni Kanununda yer alan vakıfların kuruluşuna ilişkin m.101- 105 hükümlerine bırakılmıştır.

³ Aykul, a.g.e.s.19 vd.

III. TMK HÜKÜMLERİ ÇERÇEVESİNDE VAKIF KAVRAMI

“ Vakıf, gerçek veya tüzel kişiler tarafından, belirli mal ve hakların, belli bir amaç için özgülmesi suretiyle, oluşturulan tüzel kişi” diye tanımlanmaktadır (TMK m. 101/2). İsviçre Medeni Kanunu m.80 hükmünde vakıf, “bir malın belirgin bir maksada özgülmesi” şeklinde tanımlanmıştır. Şu halde vakfı, dernekten ayıran en önemli fark, vakfın bir amaca yönelik mal topluluğu; derneğin ise bir amaca yönelik insan topluluğu olmasıdır ⁴. Gerek TMK ve gerekse VK hükümlerinin amacı, vakıfları korumak ve teşvik etmektir. Vakıf mallarının zilyetlik yoluyla kazanılmasına olanak tanınmamış olması, vakıflara yönelik yasal korumaya bir örnek olarak gösterilebilir (TMK m.117, VK m.23)⁵.

A. VAKFIN UNSURLARI

1. Malvarlığı Unsuru

Bir vakfın oluşabilmesi için; öncelikle belirli ve sürekli bir amaca özgülmiş bir malvarlığı gerekir. Vakfedilebilen mallar, bir mal varlığının tümü veya bir bölümü veya gerçekleşmiş ya da gerçekleşecek olan geliri olabilir. Örneğin, taşınır mallar, taşınmaz mallar, taşınmaz mallar üzerindeki intifa hakları, sürekli ve bağımsız bir nitelik taşıyan haklar, üst hakkı vb. aynı nitelikteki haklar; alacak hakları, fikri haklar vb. ekonomik değeri olan mallar ve haklar, birer malvarlığı unsuru olabilmektedir. Keza bir bankadaki paranın faizleri, bir binanın kira gelirleri, bir işletmenin yıllık cirosunun bir bölümü, bir tarla veya bahçeden elde edilen ürünlerin tamamı veya bir kısmı, bir vakfa özgülünebilir.

⁴ Eski Medeni Kanunda bugünkü vakıflar “tesis” sözcüğü ile ifade ediliyordu. 903 sayılı yasayla yapılan değişiklikle, 13.07.1967 tarihinden itibaren “vakıf” sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır. Bu gün yürürlükte bulunan TMK da “vakıf” sözcüğünün benimsemiştir.

⁵ TMK m.988 hükmüne göre, bir taşınır mala emin sıfatıyla zilyet olan kişiden, iyiniyetli ile, mülkiyet ya da sınırlı bir aynı hak kazanan kişi, taşınır malın mülkiyeti ya da sınırlı aynı hakkını kazanır. Keza TMK m. 712 hükmüne göre, geçerli bir hukuksal sebep olmaksızın tapu kütüğüne malik olarak kaydedilen kimse, taşınmaz üzerindeki zilyetliğini davasız ve aralıksız olarak on yıl süreyle ve iyi niyetle sürdürürse, mülkiyet hakkına itiraz edilemez. Keza TMK m. 713 hükmüne göre, tapu kütüğünde kayıtlı olmayan bir taşınmazı aralıksız ve davasız bir şekilde yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyet olan kişi, taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu siciline tesciline karar verilmesini isteyebilir.

Özgüleme (tahsis), vakıf amacının gerçekleştirilmesi için kullanılacak ekonomik değerlerin, vakfedenin tak yanlı irade açıklamasıyla, bu değerlerin onun malvarlığından ayırt edilerek vakıf tüzel kişiliğinin mülkiyetine ve yararlanmasına bırakılmak istenmesidir. Nitekim özgülenmek istenen malvarlığı, vakfın yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından tescili ile birlikte, kendiliğinden, vakfedenin mülkiyetinden çıkmakta ve yeni kurulan tüzel kişinin mülkiyetine geçmektedir. Ayrıca bir vakfın kurulabilmesi için, vakfın amacına özgülenmek istenen mal varlığının vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli olması gerekir. Vakfın amacına özgülenmek istenen mal varlığının vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli olup olmadığına karar veren merci ise, vakfın yerleşim yerindeki Asliye Hukuk Mahkemesidir. Bu mahkeme bu konuda bir karar vermeden önce Vakıflar Genel Müdürlüğünün konuya ilişkin görüşünü alır. Mahkeme, yaptığı inceleme neticesinde, özgülenmek istenen mal varlığının vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli olmadığını tespit ederse, vakfın kurucusundan özgülenmek istenen malvarlığına bazı eklemeler yapmasını ister. Vakıf kurmak isteyen kişi mahkemenin bu isteğine uymadığı takdirde mahkeme, vakfın kuruluşunu onaylamaz (TMK m.107(2). Yargıtay 6. Hukuk Dairesine göre; “Vakfın amacının gerçekleşmesi için tahsis edilen para veya mal veya hakların, amacın gerçekleşmesi için yeterli olması gerekir.” “Günün sosyal ve ekonomik koşulları göz önüne alınarak, vakfın amacının gerçekleştirilmesine yeterli mal varlığının fiilen bulunması zorunludur.”⁶

Eğer vakıf, ölüme bağlı bir tasarrufla kurulmak istenmiş ve özgülenen malvarlığı mahkeme tarafından vakfın amacını gerçekleştirmeye yeterli bulunmamışsa, artık vakfı kurmak isteyen kişi vefat etmiş olduğundan kendisinden özgülenmek istenen malvarlığına eklemeler yapması istenemez. Mahkeme, bu durumlarda, vakfeden tarafından aksine bir irade açıklaması yapılmamışsa, ölüme bağlı tasarrufun konusu mal ve hakları, Vakıflar Genel Müdürlüğünün de görüşünü aldıktan sonra, benzer amaçlı bir vakfa özgülenmesine karar verir (TMK m.107/3).

2. Amaç Unsuru

TMK m. 101/1 hükmüyle vakfın oluşabilmesi için zorunlu görülen bir diğer unsur, malvarlığının özgülendiği belirli ve sürekli bir amaçtır.

⁶ Ballar, a.g.e.s.249.

TMK m. 101 hükmüne göre, vakfın amacının belli ve sürekli olması gerekir. Ayrıca vakıf, amacını yerine getirmek üzere bir ticari işletme işletip, buradan elde edilen geliri bu amaç için kullanabilir.

Vakfeden amaç unsurunu, hukuka ve ahlaka uygun olması şartıyla, özgürce belirleyebilir. Ancak vakfın amacı, Cumhuriyetin Anayasa ile belirlenmiş bulunan niteliklerine, Anayasanın temel ilkelerine, hukuka, ahlaka, milli birliğe ve milli menfaatlere aykırı veya belirli bir ırk veya cemaat üyelerini destekleme olmamalıdır (TMK m. 101/4). Esasen amaç hukuka veya ahlaka aykırı olan kişi ve mal topluluklarının tüzel kişilik kazanması yasaklanmış bulunmaktadır (TMK m.47/2). Örneğin evlilik dışı ilişkileri geliştirmek ve teşvik etmek, yasak amaçlar kapsamına girmektedir. Keza milli birliği bozan, yurttaşlar arasında kin ve nefreti yayan, insanları ayırıştırıran amaçlar, yasak amaçlar kapsamına girmektedir. Bu nedenle, Asliye Hukuk Mahkemesi, yasak amaçlara aykırı vakıfların tesciline karar veremez. Eğer vakfın amacı, vakıf kurulduktan sonra imkansız hale gelmişse vakıf, kendiliğinden sona erer. Vakıflar amaç unsuruna göre aşağıdaki sınıflara ayrılmaktadır:

a. Aile Vakıfları

Aile vakıfları, aile bireylerinin eğitim ve öğrenimlerinin desteklenmesi, teşvik edilmesi ve bu tür faaliyetlerin gerektirdiği harcamaların tamamen ya da kısmen karşılanması amacıyla kurulan vakıflardır (TMK m.372). Keza aile bireylerinin iş kurlmalarına sermaye sağlamak, evlenen aile bireylerinin düğün ve ev kurma masraflarına katkıda bulunmak vb. amaçlarla kurulan aile vakıfları da bulunmaktadır.

b. Çalıştırılanlara ve İşçilere Yardım Vakıfları

Bu vakıflar belli bir kurumda çalıştırılanlara ekonomik çıkarlar sağlamak için kurular.

c. Kamuya Yararlı Vakıflar

Bu vakıflar, gelirlerinin en az yarısından fazlasını kamu hizmetine giren işlerin yapılmasına harcamak amacıyla kurulmuş bulunan vakıflardır.

d. Karma Vakıflar

Karma vakıflar ise, yukarıdaki amaçlardan birden fazlasına sahip olan vakıflardır.

B Tüzel Kişilik (Hukukilik) Unsuru

Vakfeden, irada beyanı ile, belirli mal ve haklarını bir amaca özgülerken, hukuk tarafından özgülenen malvarlığına bir tüzel kişilik tanınmasını da istemektedir. Nitekim yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından kurulmak istenen vakfın sicile tesciline karar verilmesi üzerine vakıf, tüzel kişilik kazanmakta ve hukuk, vakfedeinin irade açıklamasına istediği bu hukuksal sonuçları bağlamaktadır (TMK m. 102)⁷.

IV. YENİ VAKIFLARIN KURULMASI

Vakıf kurma hakkı, Anayasal bir haktır (Anayasa m.33/son). TMK m. 101 hükmünde öngörülmüş bulunan koşullara ve şekle uymak suretiyle herkes vakıf kurma, kuracağı vakfın amacını seçme haklarına sahiptir⁸.

A. Vakıf Kurma Ehliyeti

Vakfı kuran kimseler yönünden aranan şartların başında “vakıf kurma ehliyeti” gelmektedir. Hemen belirtmeliyiz ki, sağlığında bir vakıf kurmak isteyen gerçek kişinin tam ehliyetli olması yani; ayırt etme gücüne sahip ergin bir kişi olması ve kısıtlanmamış bulunması gerekir. Eğer vakıf kuran kişi bir tüzel kişi ise, bu tüzel kişinin de fiil ehliyetine sahip olması yani; hem kurulmuş hem de yasal organlarının oluşturulmuş olması gerekir.

Buna karşılık gerçek kişi, bir vasiyetname ile vakıf kurmak istiyorsa, “vasiyet ehliyetine” sahip olması yeterli bulunmaktadır: Vasiyet ehliyeti ise, vasiyetname yapmak isteyen gerçek kişinin, ayırt etme gücüne sahip ve en az on beş yaşını bitirmiş bir kişi olmasını gerektirmektedir (TMK m. 502)⁹.

⁷ Belirtmeliyiz ki hukuk, her amaç için malvarlığının özgülenmesine bir tüzel kişilik tanımamaktadır. Örneğin adi ortaklıkta belirli bir malvarlığı, kazanç sağlama amacına özgülenmekle birlikte, hukuk tarafından adi ortaklığa bir tüzel kişilik tanınmamaktadır.

⁸ Erman, a.g.e.s.229 vd.; Kılıçoğlu, Medeni Hukuk, s.546 vd.; Akıntürk/Ateş, s.216 vd.; İnan, a.g.e.s.207 vd.; Zeytin/Ergün, a.g.e.s.138 vd.; Aykul, a.g.e.s.32 vd. Uluç Yusuf, Vakıflar Hukuku ve Mevzuatı, B.2, Ankara, 2014, s.664.

⁹ Uluç, a.g.e.s.666.

B. Vakıf Kurma İradesinin Açıklanma Yöntemi

Yukarıda belirtildiği gibi, bir vakfın kurulabilmesi için vakfedenin, herhangi bir malını veya ekonomik değeri olan haklarını belirli ve sürekli bir amaca özgülemeye ilişkin irade açıklamasını resmi senetle veya vasiyetname ile yapması gerekmektedir. Vakfedenin irade açıklamasını içeren resmi senet veya vasiyetname, “Vakıf Senedi” diye ifade edilmektedir. Vakıf senedinde kurulmak istenen vakfın adının, amacının, vakfın amacına özgülenmiş bulunan mal ve hakların, vakıfa ait; örgütün, yönetim şeklinin ve yerleşim yerinin gösterilmesi zorunludur (TMK m. 106). Ancak vakıf senedinde, vakfın amacı ile bu amaca özgülenen malvarlığı yeterli bir şekilde belirtilmemişse veya diğer eksiklikler varsa başvuru, mahkeme tarafından, bu eksiklikler nedeniyle, hemen reddedilmemeli ve bu eksiklikler, başvuruda bulunanlara tamamlatılma yoluna gidilmelidir. Mahkeme, bu yola giderken Vakıflar Genel Müdürlüğünün ve vakfedenin görüşünü de almalıdır (TMK m.107).

Gerçek kişiler, vakfı resmi bir senetle veya ölüme bağlı bir tasarrufla kurabilirler. Tüzel kişilerde ölüm ve ölüme bağlı tasarruf söz konusu olmadığından, tüzel kişiler sadece resmi senetle vakıf kurulabilirler. Ancak tüzel kişilerin ana sözleşmelerinde vakıf kurmaya imkan veren hükümlerin bulunması ve yetkili organlarının vakıf kurulmasına karar vermiş olması gerekir. Örneğin, bir derneğin, şirketin veya üniversitenin resmi senetle vakıf kurması mümkündür. Keza bankaların çalışanlarına yardım amacıyla vakıf kurmaları mümkündür. Bunlara örnek olarak, Vakıflar Bankası ve TC. Merkez Bankası Çalışanlarına Yardım Vakıflarını göstermek mümkündür.

1. Vakfın Resmi Senetle Kurulması

Vakfın senetle kurulması, sağlar arası bir hukuki işlemdir ve resmi şekle bağlıdır. Resmi senetle vakıf kuran kişi, hayatta iken hüküm ve sonuç doğuran bir hukuksal işlemle vakıf kurmak istemektedir. Noterlik Kanunu m. 89 hükmüne göre vakfı kurmaya yönelik resmi senedi düzenleme yetkisi noterlere aittir. Şu halde gerçek kişi, sağlığında bir vakıf kurmak istiyorsa, buna yönelik irade açıklamasını ancak noter tarafından düzenlenmiş bulunan resmi senet aracılığıyla yapabilir. Sağlar arası bir hukuki işlemle vakıf kurmak için noter tarafından düzenlenen resmi senette; vakfın kurucuları, adı, amacı, bu amaca özgülenen mal ve haklar, vakfın örgütlenme ve yönetim şekli ve yerleşim yeri yer almalıdır (TMK m.106).

Eğer vakıf kurmaya yönelik resmi senet, bir temsilci aracılığıyla düzenlenecekse; temsilciye ait yetki belgesinin de resmi şekilde yapılmış olması gerekir. Başka bir ifadeyle temsil yetki belgesinin de noter tarafından düzenlenmiş olması ve yetki belgesinin; vakfedenle ilgili bilgilerin, vakfın amacının ve özgülenmek istenen malvarlığının teşhis edilmesini sağlayan bilgileri içermesi gerekir (TMK m.102/3)¹⁰.

Eklemeliyiz ki, vesayet altındaki kişi adına kefil olmak, vakıf kurmak ve önemli bağışlarda bulunmak vasi için yasaklanmış bulunan işlemlerdir (TMK m. 449). Bu nedenle vesayet altındaki kişiler vakıf kuramazlar.

2. Vakfın Ölüme Bağlı Tasarrufla Kurulması

Katıldığımız görüşe göre vakıf, tek taraflı irade açıklamasıyla kurulabileceğinden ve ölüme bağlı tasarruflardan sadece vasiyetname tek taraflı irade açıklamasıyla yapılabildiğinden sadece vasiyetname ile vakıf kurulabilir (TMK m. 102/1 ve TMK m. 526). Ölüme bağlı tasarruflardan miras sözleşmesi ise, iki taraflı bir hukuksal işlem olduğundan, miras sözleşmesi, vakıf kurmaya uygun bir hukuksal işlem değildir¹¹. Bazı yazarlar ise, miras sözleşmesi içinde yer alan vakıf kurmaya yönelik irade açıklamasının vakıf kurmak için yeterli ve geçerli olduğunu bu nedenle miras sözleşmesiyle de vakıf kurulabileceği görüşündedirler¹².

Yukarıda belirtildiği gibi, TMK m. 502 hükmüne göre, vasiyetname yapabilme ehliyeti için; ayırt etme gücüne sahip olmak ve en az on beş yaşını bitirmiş olmak yeterli bulunmaktadır. Bu nedenle on sekiz yaşını bitirmedikleri, yani ergin olmadıkları için resmi senetle vakıf kuramayan gerçek kişiler, ayırt etme gücüne sahiplerse ve on beş yaşını bitirmişlerse vasiyetname ile vakıf kurabilirler.

C. Vakfın Tüzel Kişilik Kazanması

Vakfın tüzel kişilik kazanması, yerleşim yerindeki Asliye Hukuk Mahkemesi nezdindeki vakıflara ait sicile tescili ile gerçekleşmektedir.

¹⁰ Kılıçoğlu, Medeni Hukuk, s.548.;Kavak Yalçın, Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil, İstanbul, 2016, s.128-131.

¹¹ Kılıçoğlu, Medeni Hukuk, s.547; Zeytin/Ergün, a.g.e.s. 138; Akıntürk/Ateş, a.g.e.s.217 vd.;İnan Ali Naim, Türk Medeni Hukuku, B.3. Ankara, 2017, s.208 vd.

¹² Bknz. Kılıçoğlu, Medeni Hukuk, s.547 dn. 1039 da yer alan yazarlar; Uluç, a.g.e.s.667 vd.

Vakfın tesciline karar verilmesi ve tescili için yapılması gereken işlemler ise, TMK m. 102/II hükmünde belirtilmiş bulunmaktadır:

1. Vakıf, resmi senetle kurulmaktaysa vakfeden tarafından, noter aracılığıyla düzenlenen vakıf senedi ve diğer belgelerle birlikte vakfın tescili için işyeri Asliye Hukuk Mahkemesine başvurulması gerekir. Vakıf vasiyetname ile kurulmak istenmişse; mirasçılarının, vasiyetnameyi yerine getirme görevlisinin, vasiyeti açan Sulh Hukuk Mahkemesinin veya Vakıflar Genel Müdürlüğünün, tescil için vakfın yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesine başvurmaları gerekir. Bu sayılanlardan birisinin mahkemeye başvurması yeterlidir. Ayrıca bu başvuruya tescili istenen vakfa ilişkin resmi senet veya vasiyetname vd. belgelerin de eklenmesi gerekir.

2. Yukarıdaki başvuruyu alan Mahkeme, ehliyet, şekil, amaç ve amaca özgülünen mal varlığının yeterliği konularını, evrak üzerinde ve çekişmesiz yargı çerçevesinde inceler: Bu inceleme neticesinde vakfedilmek istenen mal ve hakların vakfın amacını gerçekleştirmek için yeterli olmadığı kanaatine ulaşırsa mahkeme, tescil talebini reddeder ve vakıf, tüzel kişilik kazanmamış olur. Ancak vakıf senedinde vakfın amacı ve bu amaca özgülünmüş bulunan mal ve haklar yeterince belirtilmiş bulunmasına karşın, başka eksiklikler varsa, tescil talebi reddedilmez ve eksiklikler mahkeme tarafından ilgililere tamamlattılır. Keza bu tür eksiklikler, mahkeme siciline tescilden sonra ortaya çıkarsa, bunlar da Vakıflar Genel Müdürlüğünün başvurusu üzerine, vakfedenin görüşü alınarak, vakfın yerleşim yeri mahkemesi tarafından tamamlattırılır.

3. Mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde olumlu bir neticeye ulaşırsa vakıf, mahkemede vakıflarla ilgili olarak tutulan sicile tescil edilir. Vakfın sicile tesciline ilişkin karar, vakfın yerleşim yeri dışında bulunan bir mahkeme tarafından verilmişse, tescil kararı ve dayanağı olan belgeler, tescil için vakfın yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilir ve karar, bu mahkeme tarafından tescil edilir. Vakıf, tescil üzerine, kendiliğinden, tüzel kişilik kazanmış olur.

4. Vakıflar Genel Müdürlüğü, bir ay içinde, mahkemenin vakfın tesciline ilişkin kararını temyiz edebilir. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından mahkemenin tescil kararına karşı temyiz yoluna gidilmemişse veya Genel Müdürlüğün temyiz talebi reddedilmişse vakıf, Vakıflar Genel Müdürlüğü merkez siciline de kaydedilir ve Resmi Gazete' de ilan edilir (TMK m.104). Ancak yukarıda belirtildiği gibi vakfın tüzel kişilik

kazanması, yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından mahkeme nezdindeki vakıf siciline tescil anında, kendiliğinden, gerçekleşmiş olur.

5. Vakfın tüzel kişilik kazanmasından sonra, vakfın kurulmasını engelleyen yasal sebeplerin varlığı ortaya çıkarsa Vakıflar Genel Müdürlüğü veya ilgililer, vakfın iptali için dava açabilirler (TMK m.103/II). Örneğin vakıf senedinin geçersiz veya sahte olduğu; vakıf kurma iradesi bir vasiyetname ile açıklanmış ve sonradan mahkeme kararıyla bu vasiyetnamenin iptaline karar verilmişse veya vakfa özgülenen mallar üzerinde başkalarının üstün hak iddiası mahkeme kararıyla kabul edilmişse vakıf tüzel kişiliğinin iptali için dava açılır.

D. Vakfa Özgülenmiş Malvarlığının Vakfa Geçmesi

Vakıf tüzel kişilik kazanmakla, kendisine özgülenmiş bulunan malların mülkiyeti ve haklar, kendiliğinden vakfın mülkiyetine geçer (TMK m.105/1). Ancak vakıf ölüme bağlı tasarrufla kurulmuşsa, özgülenmiş bulunan malların mülkiyeti ve haklar, vakfın sicile tescili şartıyla, vasiyet edenin ölümü anında, vakfa geçmiş olarak kabul edilir.

Ayrıca vakfın tesciline karar veren mahkeme, tapu sicil müdürlüğünden, vakfa özgülenmiş bulunan taşınmazların tescilini talep eder. Ölüme bağlı tasarrufla kurulan vakfın, miras bırakanın borçlarından sorumluluğu ise, sadece özgülenmiş bulunan mal ve haklarla sınırlı bulunmaktadır (TMK m.105). Şu halde, vakfın kurulmasından sonra vakfa özgülenmiş bulunan taşınmazların tapu sicilinde vakıf adına tescili, kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir.

E. Vakfın Organları

TMK m. 109 hükmü ile sadece “yönetim organı” vakıf için zorunlu organ olarak gösterilmiştir. Vakfeden, vakfın örgütlenmesini ve yönetimini vakıf senedinde göstermelidir. Eğer vakfeden, gerekli görüyorsa, vakıf senedinde genel kurul, denetim kurulu vb. seçimlik organlar da öngörebilir.

Vakfın, senetteki hükümlere uyup uymadığı, mallarının vakfın amacına uygun olarak yönetilip yönetilmediği, vakıf parasının yönetim organı tarafından amaca uygun bir biçimde harcanıp harcanmadığı vb. hususlar ise, vakfın yasal denetim organı olarak kabul edilen Vakıflar Genel Müdürlüğü ve üst kuruluşları tarafından denetlenir (TMK m.111).

Ayrıca Türk Medeni Kanunu tarafından mahkemelere; vakıf yönetiminin değiştirilmesi, vakfın amacının durum ve şartlara nazaran değiştirilmesi ve amaca özgülenen mal ve hakların değiştirilmesi dahil, birçok konuda geniş yetkiler verilmiş bulunmaktadır (TMK m.112-113).

1. Yönetim Organı

Vakfın yönetim organı bir kişiden veya bir kuruldanda oluşabilir. Uygulamada vakfın yönetim organı bir kurul ise bu kurula “vakıf mütevellî heyeti” denilmektedir. Vakfı kuran, yönetim organının kim veya kimlerden oluşacağını, vakıf senedinde belirlemek zorundadır (TMK m.106, VK m.6). Bu nedenle vakfeden, vakıf senedinde yönetim organını belirtmemiş ve bu konuda bir düzenleme yapmamışsa, bu eksikliğin mahkeme tarafından vakfın tescilinden önce tamamlanması gerekir.

Tescilden sonra yönetim organında ortaya çıkan eksiklikler ise, Vakıflar Genel Müdürlüğünün talebi üzerine, vakfedenin de görüşü alınarak, vakıf yerleşim yeri Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından tamamlanır (TMK m.107). Vakfeden ölmüş veya mahkemece kendisine verilen süre içinde eksikliği tamamlamazsa, Vakıflar Genel Müdürlüğü, vakıf işyerinin bulunduğu yerdeki Asliye Hukuk Mahkemesine başvurur ve vakıf senedi, menfaati ve amacı çerçevesinde bu eksikliğin giderilmesine karar verilmesini talep eder (Vakıflar Tüzüğü m.17).

Vakfeden, yönetim organını oluşturacak kişileri isim olarak belirleyebilir veya bunların belirlenmesini bir başka kişi ya da kuruma bırakabilir.

Vakfeden, vakıf senedinde ayrıca genel kurul, danışma kurulu gibi seçimlik organlara da yer vermiş ve bu organların oluşumu veya seçilmesi konusunda yeterli bir düzenleme yapmamışsa, bu organlar hakkında, niteliklerine uygun düştüğü ölçüde, derneklerin organlarına ilişkin hükümler uygulanır. Ancak vakfeden, vakıf yönetim organının yetkilerini başka organlara devredemez ve kullanıramaz. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E. 2002/18-911, K. 2002/856 sayılı ve 23.10.2002 tarihli kararında bu yönde; “Vakıf senedinde; asıl organ olan yönetim kurulunun yetkilerini devretmesi ve bu yetkileri başka bir organa kullanması sonucunu doğuracak düzenleme yapılamaz¹³.” diye karar vermiş bulunmaktadır. Ancak, yukarıda belirtildiği gibi, vakfın yönetim organı

¹³ Kılıçoğlu, Medeni Hukuk, s.553 dn.1044.

ile ilgili bir eksiklik varsa, bu eksiklik, hakim tarafından, tescilden önce tamamlatılmalıdır (TMK m.107/2).

Vakıf organında sonradan bir eksilme olursa bu eksiklik, mahkeme tarafından; vakıf senedindeki hükümlere, vakıf senedinde hüküm yoksa, vakıf senedini değiştirmeye yetkili organın, bunun da bulunmaması halinde icraya yetkili organın ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün görüşü alınarak giderilir (VK m.8).

2. Yönetim Organının Görevleri

Vakıf yönetim organında bulunan kişiler, aşağıda belirtilen görevleri yaparken, hukuka ve vakıf senedinde yazılı şartlara uymak ve basiretli bir yönetici gibi hareket etmek zorundadırlar. Bunlara uymayarak vakfa zarar veren yöneticiler, vakfın bu zararından sorumlu olur.

a. Karar Organı Görevleri

Yönetim organı, aldığı kararlarda hukuka ve vakıf senedindeki hükümlere uymak zorundadır. Ayrıca yönetim organı, haklı sebepler varsa, vakıf yönetim şeklinin değiştirilmesi için mahkemeye başvurabilir. Örneğin vakıf amacı ve mallarının korunması için bir zorunluluğun bulunması veya vakıf organlarının vakfın faaliyetlerini yürütemeyecek duruma gelmiş olması, vakıf yönetim şeklinin değiştirilmesi için haklı sebep sayılır. Keza denetim makamı olarak kabul edilen Vakıflar Genel Müdürlüğü de vakıf yönetim şeklinin değiştirilmesi için mahkemeye başvurabilir. Mahkeme, yönetim organı ve Vakıflar Genel Müdürlüğünün yazılı görüşünü alarak, vakfın yönetim örgütünü ve işleyişini değiştirebilir (TMK m.112/1).

Ayrıca mahkeme, vakıf senedinde yazılı bulunan amaca bağlı kalınması, vakfedenin arzusuna uymayan bir neticenin doğmasına neden oluyorsa, vakfın amacının değiştirilmesine de karar verebilir (TMK m.113/1). Keza mahkeme, amacın gerçekleşmesini önemli ölçüde engelleyen koşulların ve yükümlülüklerin kaldırılmasına karar verebilir (TMK m.113/2). Örneğin Mahkeme, haklı sebepler varsa, amaca özgülünen mal ve hakların vakfa daha yararlı olanlarıyla değiştirilmesine veya paraya çevrilmesine izin verebilir (TMK m.113/3). Ancak, yukarıda belirtildiği gibi, Mahkemenin, bu kararları vermeden önce, Vakıflar Genel Müdürlüğünün ve yönetim organının bu konudaki yazılı görüşlerini alması gerekir.

b. Temsil Organı Görevleri

Vakıf, yönetim organı tarafından, üçüncü kişilere karşı temsil edilir. Vakfi temsil eden kişiler tarafından kabul edilen ve imzalanan belgeler, vakfi bağlar; vakfi alacaklı veya borçlu duruma getirir.

c. Yürütme Organı Görevleri

Yönetim organı, yürütme organı sıfatıyla, vakfi yönetir; bu sıfatla, vakıf mallarının korunması ve amaca ulaşılabilmesi için gereken işleri yapar.

Yönetim organı, her takvim yılının başında, bir önceki yıla ait malvarlığı durumunu ve çalışmalarını bir rapor halinde Vakıflar Genel Müdürlüğüne bildirir (TMK m. 114).

3. Vakıf Denetleme Organı

Vakıflarda denetleme organı zorunlu olmamakla birlikte vakfeden, vakıf yönetimini denetlemek üzere bir denetçi veya denetim kurulu öngörmüş olabilir. Ayrıca TMK m. 111, VK m.33 ve Vakıflar Tüzüğü m. 19-24 hükümlerine göre, vakıflarda denetim yetkisi, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve üst kuruluşlarına ait bulunmaktadır. Bu denetlemeler neticesinde Vakıflar Genel Müdürlüğü, vakıf yöneticilerinin işten uzaklaştırılması gerektiği sonucuna ulaşırsa, bunun için vakfın işyeri Asliye Hukuk Mahkemesine başvurarak, yöneticilerin yerine kayyım atanması talep edebilir.

Ayrıca Vakıflar Genel Müdürlüğü, yaptığı denetim neticesinde, vakfi yöneten organın işlemlerinde düzeltilmesi mümkün olan eksiklikler veya hatalar tespit ederse vakıf yöneticilerinden gereken düzeltmelerin yapılmasını isteyebilir.

VI. VAKFIN SONA ERMESİ

Vakıf, kendiliğinden veya mahkeme kararıyla veya vakfın alacaklılarının ya da saklı pay sahibi mirasçılardan itirazı ile sona ermektedir (TMK m.116/1):

A. Kendiliğinden Sona Erme

Vakfın amacının gerçekleştirilmesi ve değiştirilmesi olanaksız hale gelmişse vakıf, kendiliğinden sona erer ve mahkeme kararıyla sicilden silinir(TMK m.116/2).

B. Mahkeme Kararıyla Sona Erme

Yasak amaç güden veya yasak faaliyetlerde bulunan veya amacı sonradan yasaklanan vakıf, Vakıflar Genel Müdürlüğünün ya da Cumhuriyet Savcısının **başvurusu üzerine Mahkeme, vakfın sona ermesine karar verir (TMK m.116/2).**

C. Saklı Paylı Mirasçılar ve Alacaklıların İtirazı Üzerine Sona Erme

Vakfedenin vasiyetname ile vakıf kurma yoluna gitmiş olması, mirasçılarıyla alacaklılarının, bağışlama ve ölüme bağlı tasarruf ile ilgili hükümler çerçevesinde vasiyetnamenin iptali veya vasiyetname ile özgülenen mal veya hakların tenkisi için dava açma haklarını ortadan kaldırmaz (TMK m. 108).

Keza vakfedenin resmi senetle vakıf kurması, mirasçıların saklı paylarını ihlal ediyorsa bu mirasçılar, vakfa özgülenen malların tenkisini dava edebilirler (TMK m.565). Bu davalar nedeniyle mahkeme tarafından verilen tenkis kararı nedeniyle geriye kalan malvarlığı, vakfın amacını gerçekleştiremeyecek bir düzeye düşmüşse vakıf sona ermiş olur. Keza vakfedenin alacaklıları, vakfa özgülenen malvarlığı nedeniyle alacaklarını tahsil edemeyecek bir duruma gelmişlerse, yapılmak istenen özgülemenin iptali için dava açabilirler (İİK m.278). Bu dava nedeniyle mahkemece verilen karar nedeniyle geriye kalan malvarlığı, vakfın amacının gerçekleştirilmesine yetmeyecek düzeye düşmüşse vakıf sona erer.

VII. VAKFIN SONA ERMESİNİN SONUÇLARI

A. Tasfiye

Tasfiye TMK m.53 hükmü uyarınca terekenin resmi tasfiyesine ilişkin hükümlere göre yapılır: Tasfiyeyi gerçekleştirenler, vakfın malvarlığının aktif ve pasifini belirler, alacakları tahsil eder ve vakfın malvarlığından borçlarını öderler.

B. Özgülenme

Tasfiye neticesinde kalan malvarlığı, kanunda veya vakıf senedinde aksine başka bir hüküm yoksa, ya da yetkili organ başka türlü karar vermezse, vakfın amacına yakın faaliyetler yürüten kamu kurum veya kuruluşuna devredilir. Vakfın amacı, TMK m. 104 hükmüne aykırı hale

geldiği için vakıf mahkeme kararıyla sona erdirilmişse, kalan malvarlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilir.

C. Sicil Kaydının Silinmesi

Sona eren vakıf, mahkeme tarafından, mahkeme nezdindeki vakıflar sicilinden silinir. Keza Vakıflar Genel Müdürlüğü, mahkeme sicilinden silinen vakfı, Genel Müdürlük tarafından tutulan sicilden silerek bu hususu Resmi Gazetede ilan eder.

VIII. TESPİT VE ÖNERİLER

Bu inceleme çerçevesinde, yeni vakıflarla ilgili tespit ve öneriler şunlardır:

1. Kar amacı gütmeyen tüzel kişi olarak yeni vakıflar, öğretim kurumlarını, üniversiteleri, hastaneleri ve diğer sağlık kurumlarını kuran, işleten; çevre ve kültür varlıklarını koruyan, çalışanlara, öğrencilere ve bilimsel araştırma yapanlara ekonomik katkılar sağlayan ve teşvik eden; toplumun sosyal sorunlarına ve ihtiyaçlarına çözüm getirmeği amaçlayan tüzel kişilerdir. Bu nedenle gerek ülkemizde ve gerekse diğer çağdaş ülkelerde yasal ve anayasal düzenlemelerle vakıflar, korunmakta ve teşvik edilmektedir. Bu çerçevede ülkemizde de Anayasa m. 33/son hükmüyle; “dernek kurma hürriyeti” ile ilgili düzenleme, vakıflara da teşmil edilmek suretiyle; vakıf kurma, vakıflara üye olma ve vakıflarda çalışmaya ilişkin temel hak ve özgürlüklere gereken anayasal koruma sağlanmış; TMK m. 101-117 hükümleriyle yeni vakıfların kuruluş ve faaliyetleri teşvik edilmiştir ve kolaylaştırılmıştır. Keza mali mevzuatla, vakıflara vergi muafiyetinden yararlanma konusunda önemli kolaylıklar sağlanmıştır.

2. Bu çerçevede vakıf kurma ve vakıflarda görev alma hak ve özgürlüğü, sadece milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel ahlak, genel sağlık ve başkalarının özgürlüklerinin korunması gibi haklı sebeplerle ve kanunla sınırlandırılma yoluna gidilmiştir. Ancak bu sınırlamalar yapılırken, bu hak ve özgürlüğün özüne dokunulmamalı; örneğin vakıf kurma ve vakıflarda faaliyette bulunma konusunda Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve bazı yönlerden Devlet memurlarına getirilmiş bulunan sınırlamalar, temel hak ve özgürlüklere ters düşmemeli, vakıfların korunması ve kurulmasının teş-

viki amaçları ile bağdaştırılması olanaksız işlem ve düzenlemelerden kaçınılmalıdır.

3. TMK m. 101 hükmünün sonunda yer alan “vakıflarda üyelik olmaz” fıkrasının yukarıdaki gerekçelerle Anayasa Mahkemesi tarafından 17.04.2008 tarih ve E.2005/14, K.2008/92 sayılı kararla iptal edilmiş olması, hukukumuz güncel ihtiyaçlara yanıt vermesi yönünden olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmeli; herkesin, önceden izin almaksızın, vakıf kurma veya vakfın yasal veya seçimlik organlarında görev alma veya bu görevlerden ayrılma hak ve özgürlüğüne saygı gösterilmeli ve teşvik edilmelidir.

4. Vakıf kurma hak ve özgürlüğünün kullanılmasında, öngörülen şekil, şart ve yöntemler kanun tarafından titizlikle düzenlenmeli ve bu düzenlemede, vakıf kurmayı veya vakıflarda görev almayı zorlaştıran değil, kolaylaştıran yöntemler tercih edilmelidir. Nitekim gerek TMK ve gerekse VK ile vakıflarla ilgili olarak yapılmış bulunan düzenlemelerin amacı, vakıf kurma ve vakıfta görev alma özgürlüğünü desteklemektir.

5. Vakıfların, kanun tarafından öngörülen hallerde ve sadece hakim kararıyla kapatılabilmesi veya faaliyetten alıkonulabilmesi, vakıflarla ilgili çağdaş düzenlemelere uygun bir düzenlemedir. Ancak bu düzenlemeye getirilmiş bulunan tek istisna, milli güvenliğin ve kamu düzeninin korunması, suç teşkil eden veya suçu devam ettiren eylemlerin önlemesi için İçişleri Bakanlığına verilmiş bulunan, “vakfın faaliyetten men edilmesine karar verme yetkisidir.” Bu yetki, İçişleri Bakanlığı tarafından, Anayasamız ve TMK hükümleri doğrultusunda kullanılmalı ve bu yönde alınacak karar, en geç yirmi dört saat içinde görevli Asliye Hukuk Mahkemesinin onayına sunulmalıdır. Bu karar hakim tarafından öncelikle denetlenmeli ve yasada öngörülen kırk sekiz saatte bu konuda karar verilmelidir (TMK m.115).

6. Keza derneklerin uluslararası faaliyette bulunmalarına ve üst kuruluş kurmalarına olanak sağlayan hükümler, kıyas yoluyla, vakıflar hakkında da uygulanmalıdır (AY m.33/son, TMK m.117/II). Bu nedenlerle vakıflar; amaçları doğrultusunda ve vakıf senetlerinde bulunan hükümler çerçevesinde, uluslararası faaliyet ve işbirliğinde bulunabilmeli, yurt dışında şube ya da temsilcilikler açabilmeli ve yurt dışında kurulmuş bulunan kurumlara üye olabilmelidirler (VK m. 25).

KAYNAKÇA

AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya:Medeni Hukuk, B.23, İstanbul, 2017.

AYKUL, Ömer:Yeni Vakıflar Hukuku, B.2, Ankara, 2015.

BALLAR,Suat:Yeni Vakıflar Hukuku, B.5, İstanbul, 2015.

İNAN, Ali Naim: Türk Medeni Hukuku, B.3, Ankara,2014.

KAVAK Yalçın, Borçlar Hukukunda Yazılı Şekil, İstanbul, 2015

KAYIHAN, Şaban/ÜNLÜTEPE, Mustafa: Medeni Hukuk Bilgisi, B.4,Ankara,2017.

KILIÇOĞLU, M.Ahmet: Medeni Hukuk Temel Bilgiler, B.5, Ankara, 2015.

KILIÇOĞLU, M.Ahmet: Medeni Hukuk, Ankara, 2016.

ULUÇ, Yusuf: Vakıflar Hukuku Ve Mevzuatı, B.2, Ankara,2014.

SEROZAN,RONA:Medeni Hukuk, İstanbul, 2013.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet:Türk Medeni Hukuku, B.3, İstanbul,1963.

ZEYTİN, Zafer/ERGÜN Ömer: Türk Medeni Hukuku, B.3. Ankara, 2017.

